

Вінстон Леонард Спенсер-Черчилль народився в палаці Бленгейм — розкішному, величюму будинку в графстві Оксфордшир, Англія, 30 листопада 1874 року. Важко знайти більш захопливе місце для грандіозної появи на світ.

Він був нащадком Джона Черчилля, першого герцога Мальборо — однієї з найвидатніших постатей воєнної історії кінця XVII — початку XVIII століття. Безперечно, найвизначнішою подією в житті герцога була перемога у битві при Бленгеймі, на німецькій землі, в 1704 році під час Війни за іспанську спадщину. Його тріумф приніс йому славу й багатство в Англії, де Мальборо заповзввся будувати величний родовий маєток, котрий назвав на честь битви.

Батько Вінстона, лорд Рендольф Черчилль, теж був впливовою фігурою у суспільстві. Його обрали членом парламенту від округу Вудсток в Оксфордширі в рік народження Вінстона, відтоді й почалася його стрімка кар'єра. У 1880-х Рендольфа Черчилля навіть вважали найімовірнішим кандидатом на посаду прем'єр-міністра. У 1886 році він просунувся в цьому напрямку ще далі, коли прем'єр-міністр лорд Солсбері призначив Черчилля канцлером казначейства. Рендольф, звісно, був доволі амбіт-

ним, щоби претендувати на найвищу посаду в державі, однак, імовірно, саме ця його невситима жага кар'єрного зростання й стала причиною падіння. Схрестившись у двобої із Солсбері, в якому він не міг перемогти, Черчилль з одного маху зруйнував свою кар'єру і помер 1894-го, у віці 45 років, відторгнутий суспільством, гірко шкодуючи про змарновані можливості.

У цей час Вінстон був ще надто юним, щоб можна було впевнено передбачити, що він продовжить шлях своїх славетних предків. Він був хворобливим юнаком, мав проблеми з мовленням (шепелявість і запинання), а його успіхи в навчанні були далекі від блискучих. Наприклад, у шкільному табелі Вінстона за 1888 рік вказано перелік його недоліків: забудькуватість, недбальство, відсутність пунктуальності тощо.

Здобувати освіту він почав з восьми років у школі Святого Георга в Ескоті. Через свої фізичні вади Вінстон став мішенню для знущань і кривд. Напевно, саме завдяки цьому досвіду він зміг так рішуче протистояти значно сильнішим ворогам у дорослому житті. Втім, час, проведений у школі Святого Георга, був далеко не найщасливішим періодом у його житті: учні брутально поводитися з хлопчиком, а вчителі не зважали на це. Згодом Вінстона перевели до менш престижного закладу, в якому, однак, він почувався набагато комфортніше, – підготовчу школу в Гоуві поблизу Брайтона, на південному узбережжі Англії. Пізніше, у 1888 році, він провів чотири роки у школі Гарроу – одній із найпрестижніших в Англії (яка до того ж є альма-матер як мінімум восьми британських прем'єр-міністрів).

Часто кажуть, що Черчилль у навчанні був нездарою, проте ця характеристика є перебільшенням. Справді, він

не хапав зірок у математиці й через це мав труднощі зі вступом до Королівської військової академії у Сандгерсті: Вінстон спромігся стати її курсантом лише у 1893 році. Однак він мав схильність до літератури та географії, не пас задніх з французької мови й відмінно знав історію (навіть якщо на сучасний погляд був не надто критичним у сприйнятті імперського трактування подій). Досяг Черчилль успіху і в позашкільних заняттях, завоювавши титул чемпіона з фехтування на міжшкільних змаганнях.

Однак школа для нього була не найкращим місцем для самовираження. Батьки та вчителі затаврували його як ледаря й учня, який не здатний добре вчитися. Його бабуся висловилася більш великодушно, зазначивши: «Він розумний хлопчик і взагалі не можна сказати, що дуже неслухняний, але йому потрібна тверда рука». Отож шкільні наставники не змогли виявити найкращі риси юного Вінстона. У книзі «Мої молоді роки» — автобіографії, опублікованій у 1930 році, він описує цей період як «...не лише найменш приємний, але єдиний суворий, малопродуктивний і нещасливий період мого життя». Його тодішні прикросі супроводжувалися тим, що можна було б назвати прохолодними стосунками з батьками. Його листи додому, які він писав зі школи, просто крають серце: Вінстон повсякчас шукав батьківського схвалення, підтримки, та отримував відмову.

Вінстон буквально обожнював батька аж до зрілого віку, як приклад цього — значно (й, можливо, занадто) лестива біографія батька, написана в 1905 році. Тінь Рендольфа супроводжувала Вінстона впродовж усього життя, й у певних аспектах син повторював батька. Наприклад, вони обоє страждали від різних форм депресії, обоє володіли

блискучим красномовством та були схильні іноді мислити нерационально. Втім, і батько, й син так ніколи й не пізнали глибоко один одного – для Рендольфа його кар'єра була пріоритетом, і він фактично цурався свого нащадка.

Усупереч здоровому глузду, він, здавалося, мав майже абсолютну владу над сином саме через відчуження. Наприклад, коли Вінстон ніяк не міг вирішити, чим займатися після закінчення Гарроу (він вступив до академії у Сандгерсті лише з третьої спроби), Рендольф застеріг його, що все може закінчитися «нищим, нещасливим і безперспективним існуванням». Одначе такі уїдливі фрази не вплинули на ставлення Вінстона до батька. У статті для журналу «Strand Magazine» у лютому 1931 року Вінстон зазначав: «Хоча я вкрай рідко розмовляв з ним і жодного разу – на рівних, я глибоко любив його і захоплювався ним, а після його смерті – пам'яттю про нього».

На відміну від батька, мати Черчилля, Дженні, мала глибший зв'язок з Вінстоном, але вона також трималася на відстані. Донька заможного бізнесмена з Нью-Йорка, вона багато років вдовувала й змушена була залагоджувати справи з великими боргами, які їй залишив Рендольф, майже до своєї смерті в 1921 році. Але Дженні була типовою представницею свого класу й епохи, а тому звела стіну між собою та сином. Вінстон згадував у книзі «Мої молоді роки»: «Я ніжно любив її – але тільки на відстані». Можна стверджувати, що справді близькі стосунки Черчилль мав з нянею, місіс Еверест. «Вона була, – писав він, – моїм найсердечнішим і найближчим другом протягом двадцяти років...»

Хоча Черчилль і народився в розкішному маєтку, його дитинство не було безтурботним, а натомість сповненим